

Er ref: LI2023/03401
Tomas Lindman

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Enheten för fiske, jakt och rennäring
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.fjr@regeringskansliet.se

Vår ref: R2024:10
Karin Tormalm

karin.tormalm@skogsindustrierna.se

Yttrande över delbetänkandet Jakt och fiske i renbetesland; SOU 2023:46

Sammanfattning

Skogsindustriernas yttrande innehåller i korthet följande synpunkter

- Utredningsmetodik och slutsatser vad gäller bedömning av rättsläget ifrågasätts.
- Att staten, i avvaktan på permanent reglering, ska upplåta småviltsjakt och fiske på mark under statens omedelbara disposition tillstyrks.
- Ändring i rennärlagen att upplåtelseförbud inte gäller för en sameby som enligt en dom har bättre rätt än staten till upplåtelse på byns mark tillstyrks.
- Att skapa en möjlighet för en lokal förening att ansvara för upplåtelse av småviltsjakt eller fiske är intressant, men ett aktivt stöttande av samverkan krävs för att förslaget ska vara verkningsfullt.
- Slutsatsen att älgjakt ingår i den jakträtt som kan ha upparbetats på grund av urminnes hävd i samband med den samiska renskötselns ifrågasätts. Om älgjakten visar sig ingå, är det centralt att älgjakten bedrivs enligt gällande nationellt förvaltningssystem för älg där målen, och medel för att nå målen, fortsatt gäller i dessa områden. För att undvika konflikt mellan markägare och rättighetsinnehavare är det avgörande att den överenskomna balansen mellan skador på skog och en älgstam av god kvalitet nås.
- Slutsatser och ställningstaganden i bilaga 3 borde ha presenterats i ett PM istället för som nu, i en bilaga där de är formulerade som färdiga förslag men utan konsekvensanalys.
- Det saknas en beskrivning av att förslagen som berör "mark under statens omedelbara disposition" endast avser de arealer som beskrivs i avsnitt 4.1.5.

Skogsindustriernas yttrande

Renmarkskommitténs uppdrag är omfattande, juridiskt komplicerat och politiskt komplext. Klargöranden och politiska ställningstaganden inom flera av kommitténs frågeställningar är angeläget.

Utredningsmetodik och slutsatser

Kommitténs uppdrag är att bedöma rättsläget på statens mark inom samebyarnas områden vad gäller byarnas rådighet över småviltsjakt och fiske. Utredningen ska utföras med antaganden om vad parterna sannolikt skulle åberopa vid en domstolsprövning, samt hur en domstol skulle värdera det som åberopas. Kommitténs slutsats är att samtliga samebyar i aktuella delar av Lappland har upparbetat samma rättigheter som Girjas sameby. Detta trots att JK:s yttrande i Talmamålet (Gällivare TR T 335–22 Aktbilaga 52. Dnr 2022/3838) har en annan sakframställan än vad som antas i utredningen och som kommittén grundar sina slutsatser på. JK:s yttrande avser bland annat att konkurrerande markanvändning har

förekommit. Skogsindustrierna avstår från yttrande över vem som har ensamrätt till upplåtelser av jakt och fiske i de aktuella områdena, men vill understryka att kommitténs slutsatser kan ifrågasättas.

Rätt till upplåtelse av jakt och fiske samt rättens räckvidd

Skogsindustrierna delar kommitténs bedömning enligt 15.3 i betänkandet, att staten, i avvaktan på en permanent reglering av upplåtelsebestämmelserna i rennäringslagen, fortsatt ska upplåta småviltsjakt och fiske på mark under statens omedelbara disposition så länge det inte i en dom som fått laga kraft har fastställts att någon annan har bättre rätt. Skogsindustrierna tillstyrker även förslaget enligt 15.4.3 att det i rennäringslagen förtydligas att upplåtelseförbudet inte gäller i förhållande till en sameby som enligt en dom som fått laga kraft har bättre rätt än staten till upplåtelse på byns mark.

En tydligare reglering och en effektivare process

Skogsindustrierna avstyrker förslaget till ändring i rennäringslagen, enligt 15.5.1 i betänkandet, om under vilka förutsättningar staten ska upplåta rätt till sådan småviltsjakt och sådant handredskapsfiske som inte bedrivs yrkesmässigt. Det finns i dag en vedertagen tillämpning av gällande regelverk. Att i det här skedet göra en ändring, som kan komma att vara tillfällig, i avvaktan på utredningens slutbetänkande, riskerar att medföra osäkerhet. Av betänkandet framgår att ändringen inte avses innebära någon förändring i praktiken, vilket ytterligare talar mot en regeländring. Skogsindustrierna saknar även konsekvensanalys av lagda lagförslag.

Möjlighet för lokala föreningar att upplåta

Förslaget enligt 15.6.1 i betänkandet, att skapa en möjlighet för en lokal förening att ansvara för upplåtelse av småviltsjakt eller fiske, på mark under statens omedelbara disposition ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen där staten i dag upplåter jakt och fiske, om länsstyrelsen bedömer det som lämpligt är ett intressant förslag. Skogsindustrierna bedömer dock att det inte kommer att vara aktuellt i särskilt många fall, på grund av svårigheten för samtliga berörda att enas i de känsliga frågor som upplåtelsehanteringen innefattar. För att öka möjligheten att komma framåt i frågan bedömer Skogsindustrierna att det, för att regeländringen ska vara verkningsfull, dessutom skulle behövas ett riktat uppdrag till berörda länsstyrelser att aktivt stötta lokala föreningar och lokalsamhället i övrigt för att främja sådan samverkan.

Rätt till älgjakt

Skogsindustrierna delar kommitténs syn att älgjakten inte bör omfattas av förändringar innan de rättsliga, sakliga och praktiska förhållandena kring älgjakten först utretts vidare. Kommittén pekar på att älgjakt bör innefattas i den jakträtt som kan ha upparbetats på grund av urminnes hävd till markanvändning i samband med den samiska renskötseln. Skogsindustrierna ifrågasätter denna slutsats kring jakträttighet för ett viltslag som inte fanns i området då rättigheten enligt kommittén ska ha upparbetats. Jakträtten har sin grund i äganderätten, i övrigt kan den endast upplåtas. Att upparbeta ensamrätt genom urminnes hävd på ett viltslag som inte förekom vid aktuell tidpunkt då rätten upparbetades är orimligt. Rätten är inte upparbetad under lång tid, den har inte varit återkommande eller varit av stor betydelse för markanvändarens försörjning. Skogsindustrierna konstaterar vidare att JK's uttalande i Talmamålet stödjer denna inställning (Gällivare TR T 335–22 Aktbil 52. Dnr 2022/3838, sid 1 pkt 3). Skogsindustrierna anser därmed att frågan kräver noggrann utredning och att kommitténs slutsats i den delen bör omprövas.

Skogsindustrierna vill dock framföra att i det fall älgjakt, efter ytterligare noggrann utredning, visar sig ingå som en hävdvunnen rättighet för samebyar, är det centralt att denna rättighet kombineras med ålägganden för aktuell sameby på *hur* älgjakten bedrivs. Älgjakt i dessa områden måste bedrivas enligt gällande nationellt förvaltningssystem för älg där målen, och medel för att nå målen, är desamma oavsett

vem som innehar rätten till jakt samt upplåtelse rätt. Att den överenskomna balansen mellan skador på skog och en älgstam av god kvalitet nås är avgörande för att undvika konflikter mellan markägare och rättighetsinnehavare. Skogsindustrierna ser att det kan föreligga risk för brister i hantering om kunskap och insikter om behovet och förståelse för denna balans inte är tydlig.

Mark under statens omedelbara disposition

Skogsindustrierna saknar en beskrivning av att förslagen som berör ”mark under statens omedelbara disposition” endast avser arealer som beskrivs i avsnitt 4.1.5. Ett förtydligande av att om statens markägande i ett senare skede utökas genom exempelvis nya naturreservat så omfattas inte dessa senare tillkomna områden, då de tidigare varit privatägda. För sådana eventuellt tillkommande statliga arealer bör jakt- och fiskerättigheter samt upplåtelse av de samma hanteras på samma sätt som tidigare.

Bilaga 3 - diskussion

Skogsindustrierna anser att innehållet i bilaga 3 i betänkandet borde ha presenterats i ett PM, och inte som en del av betänkandet och kommitténs överväganden. Skälen till detta är dels att endast delar av kommittén står bakom bilagan, dels att ställningstagandet inte har värderats och analyserats tillräckligt.

Som bilaga till delbetänkandet blir dessa slutsatser och ställningstaganden om en framtida inriktning svårare att justera än om det presenterats som en PM. Det framgår av bilagan att det är ”inriktningar”, men presenterats som färdiga förslag, utan att konsekvenserna är analyserade. Förutsättningarna för att skapa bred diskussion utan politiska hänsynstaganden i en känslig fråga hade sannolikt varit bättre med ett PM i stället för en bilaga i betänkandet.

Skogsindustriernas utgångspunkt

Skogsindustrin är en av Sveriges viktigaste näringar. Med sin förnybara råvara har skogsindustrin och skogsindustrins produkter en nyckelroll i utvecklingen mot ett hållbart, biobaserat samhälle och skapar sysselsättning i hela landet.

Till skogsindustrin räknas de företag som förädlar skogen till biobaserade produkter. Hit hör producenter av massa, papper, kartong och biobränsle. Hit räknas också sågverk som producerar bräder och plankor av allehanda slag liksom takstolar och andra prefabricerade byggkomponenter. Skogsindustrierna representerar 40 massa- och pappersbruk samt 80 sågverk.

För Skogsindustrierna

Karin Tormalm
Näringspolitisk utredare